

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S T

Maandoverzicht nr. 10 - 1973
(Tijdvak van 1-10-1973 t/m 31-10-1973)

I N H O U D

Nr. 1.157.887	Blz.
Bemoeienis van de Poolse autoriteiten met emigranten in Nederland	1
Nationale manifestatie van de CPN	7
Verkiezingen in Zaanstad	9
De oprichting van een pro-Russische jongerenorganisatie	10
Ledenvergadering KEN/m.1.	13
Bond voor Dienstplichtigen	16
Détente en het Sino-Sovjet conflict	22

Bijlage:

Voornaamste in Nederland opgerichte organisaties voor (ex-) Polen.

Bemoeienis van de Poolse autoriteiten met emigranten in Nederland

1. Inleiding

In maart van dit jaar werden de Poolse consuls uit Nederland, België, Luxemburg en Frankrijk bijeengeroepen voor een conferentie te Parijs over de Poolse emigratie. De bijeenkomst, die o.m. werd bijgewoond door de Poolse vice-directeur van Buitenlandse Zaken, de heer W. JAKUBOWSKI, stond onder leiding van de heer W. ADRIANUS, vice-minister van Buitenlandse Zaken, tevens Secretaris-Generaal van "POLONIA", één van de organisaties die zich richten op Poolse emigranten in den vreemde.

Deze conferentie maakte weer eens duidelijk welke grote waarde de Poolse autoriteiten nog altijd hechten aan het werk onder Poolse emigranten in het buitenland.

2. De Poolse emigratie in Nederland

Het aantal in Nederland gevestigde Polen kan worden geschat op circa 7000. In dit aantal zijn begrepen degenen die van origine de Poolse nationaliteit bezaten doch inmiddels tot Nederlander genaturaliseerd zijn. Ongeveer 1000 van hen kwamen reeds voor de Tweede Wereldoorlog naar Nederland om in de Limburgse mijnen te gaan werken. Het merendeel wordt echter gevormd door Poolse oud-militairen, die in de jaren 1940 - 1945 aan geallieerde zijde tegen Duitsland vochten en zich na de oorlog voorgoed in Nederland vestigden, alsmede door Polen afkomstig uit Duitse kampen voor ontheemden. Ook de in Nederland geboren kinderen uit huwelijken van de genoemde (ex-)Polen zijn in het totale aantal meegerekend.

Bij de Polen die zich in ons land vestigden bleek vanaf den beginne een sterke behoefte te bestaan aan een eigen verenigingsleven. Dit kreeg allengs gestalte in verschillende organisaties (zie bijlage).

73-10

3. Belangstelling van Poolse instanties voor emigranten

Al spoedig na de Tweede Wereldoorlog toonde de Poolse diplomatieke vertegenwoordiging te Den Haag interesse voor de Poolse kolonie in Nederland. Men trachtte - ook op bedekte wijze - inlichtingen in te winnen over de verschillende emigranten-organisaties en de individuele personen die er een rol in speelden. Vooral ook was er belangstelling voor de stemming onder de Poolse emigranten ten opzichte van het communistisch regime in Polen.

De verzamelde inlichtingen gingen naar Polen, waar inmiddels twee organisaties waren opgericht die tot taak hadden aandacht te schenken aan de Poolse emigranten in den vreemde, t.w.: "POLONIA" (TOWARZYSTWO LACZNOSCI Z POLONA ZAGRANICZNA = Vereniging voor samenwerking met Polen in het buitenland) en "ZBOWID" (ZWIAZEK BOJOWNIKOW O WOLNOISC I DEMOKRACJE = Vereniging van strijders voor vrijheid en democratie).

Aanvankelijk was de invloed van deze organisaties beperkt, voornamelijk vanwege het binnenlandse politieke klimaat in Polen. De emigranten in het buitenland werden beschouwd als regimevijandige reactionairen, doch ook de emigranten zelf toonden nauwelijks behoefte aan versteviging van de banden met het moederland.

In de tweede helft van de vijftiger jaren kwam er evenwel wijziging in deze situatie. De beginnende Oost-West-toenadering versoepelde het beleid van de Poolse autoriteiten jegens de Poolse emigranten en onder de emigranten begon de belangstelling te stijgen, met name voor de Poolse cultuur en tradities, vervolgens ook voor land en volk.

Vooral "POLONIA" kan zich sedertdien verheugen in een groeiend succes, de organisatie "ZBOWID" in veel mindere mate.

In de zestiger jaren nam de voorzitter van de "ZBOWID" (oud-minister van Binnenlandse Zaken) echter het initiatief tot een bundeling van de activiteiten van beide organisaties. Sedertdien is ook de "ZBOWID" actiever. Tezamen zijn beide organisaties er in geslaagd banden te leggen met vele Poolse emigrantenverenigingen in den vreemde.

4. Inlichtingenofficiëren op de Poolse Ambassade en de Poolse emigranten

Het zijn vooral de aan de Poolse Ambassade verbonden medewerkers van de Poolse Inlichtingendienst die grote belangstelling hebben voor de h.t.l. gevestigde Poolse emigranten.

In dit verband dient opgemerkt te worden, dat de U.B. (= URZAD BESPIECZENSTWA; ook wel - recenter - S.B = SLUZBA BESPIECZENSTWA genaamd), i.c. de Poolse inlichtingendienst, een speciale afdeling heeft voor het werk onder emigranten. Het betreft hier de vijfde afdeling van het eerste Directoraat, dat belast is met het verzamelen van inlichtingen in het buitenland. Tot de taak van deze afdeling behoort naar verluidt niet alleen het inwinnen van gegevens over Poolse emigranten in het buitenland, doch mede het desorganiseren en in discrediet brengen van de niet op het regime georiënteerde emigranten-organisaties. Daarnaast zijn hun activiteiten er - uiteraard, gezien de taakstelling van de U.B. - tevens op gericht emigranten te recruteren voor spionage-doeleinden.

Het ligt voor de hand dat de vijfde afdeling zijn medewerkers bij voorkeur bij officiële vertegenwoordigingen in het buitenland plaatst op de consulaire posten. Onder deze dekmantel kunnen zij immers op eenvoudige en legitieme wijze contacten leggen met Poolse emigranten, die zich tot het consulaat wenden met allerlei problemen en vragen, voornamelijk inzake visa voor reizen naar Polen, familie- en huwelijkskwesties en aangelegenheden op zakelijk vlak.

5. Rol van de Poolse consul MY

Van de vier Poolse consuls die sedert 1958 in Nederland tewerk gesteld werden trokken vooral de eerste en de vierde (huidige) de aandacht door hun grote activiteit onder emigranten.

De eerste was de heer G. KO, de huidige is de heer W. MY. Beiden zijn officier van de Poolse Inlichtingendienst.

Consul MY arriveerde in februari 1971 in ons land. Hij werd als eerste ambassade-secretaris belast met de leiding van het Poolse Consulaat te Den Haag.

Sinds zijn komst heeft hij met grote ijver het werk onder de emigranten ter hand genomen. Met ingang van april 1972 kreeg hij bovendien assistentie van de Pool M. KR , eveneens een inlichtingenofficier.

Hun activiteiten hebben voorts de bijzondere steun van de Poolse ambassadeur W. LE , die in november 1970 zijn werkzaamheden in ons land aanving. Hij is namelijk vice-voorzitter van de eerder genoemde emigranten-organisatie "ZBOWID".

Van het begin af was duidelijk dat de heer MY: een concreet doel bij zijn activiteiten voor ogen heeft: bundeling van alle Poolse emigranten-organisaties onder één overkoepelend orgaan dat onder zijn, - MY: 's -, contrôle zou staan.

Volgens MY: 's eigen verklaring had hij hiertoe zelfs de "officiële opdracht".

Dit streven bleek niet overal in even goede aarde te vallen. De verenigingen zijn, vanwege hun uiteenlopende politieke kleur en onderling verschillende bedrijvigheid al moeilijk onder één noemer te brengen. Vooral echter rees er hier en daar verzet, omdat men ook in emigrantenkringen al vrij snel inzag dat de activiteiten van de Poolse consul mede ten doel hadden de Poolse emigratie te reduceren tot een instrument dat gemakkelijker te manipuleren zou zijn door de Poolse autoriteiten.

De Poolse consul richt zijn aanval vooral op het kwetsbare punt van de Poolse emigrantenorganisaties: de bij de emigranten zeer geliefde zang- en dansgroepen. Het voortbestaan van deze groepen hangt voor een groot deel af van Poolse oefenmeesters, Poolse klederdrachten en subsidies. Voorts worden in Polen voor dergelijke groepen festivals georganiseerd met gratis verblijf c.q. gereduceerde reis- en/of verblijfkosten.

MY: liet zijn bereidheid tot medewerking in al deze zaken al snel afhangen van de mate van "begrip" bij de emigranten voor zijn streven.

Ook op andere wijze oefent MY: druk uit.

Poolse emigranten die naar Polen willen reizen voor zaken, toerisme of familiebezoek komen bij de consul terecht.

In dit verband is het van belang dat de officiële Poolse regeling

m.b.t. vouchers (de verplicht aan te kopen bonnen waarmede betalingen kunnen worden verricht in Polen) in geval van "buitenlanders van Poolse afkomst" de beslissing over de hoogte van het per verblijfsdag in te wisselen bedrag overlaat aan "een individueel besluit van de Poolse diplomatieke vertegenwoordiging of van de consulaire dienst".

In de praktijk is dan ook gebleken dat consul MY van deze mogelijkheid naar eigen inzicht gebruik kan maken om emigranten al dan niet te bevoordelen bij de verplichte aankoop van Poolse valuta.

Belangrijker is echter nog dat de Poolse consul de visumverlening in de hand heeft. In enkele gevallen ging de heer MY er zelfs toe over emigranten te bedreigen met algehele stopzetting van visumverlening als zij zich niet wensten te schikken naar zijn wensen; een bedreiging die - naar zich laat begrijpen - hard aankomt voor emigranten die afhankelijk zijn van een visum voor een bezoek aan hun (oude) vaderland en eventueel daar nog verblijvende familie.

Tegen de handelwijze van de heer MY kunnen de emigranten maar weinig uitrichten.

Ondanks de gememoreerde tegenstand ziet het er dan ook naar uit dat de Poolse consul langzamerhand terrein wint.

De stem van emigranten-groeperingen die zich tot nu toe kritisch opstelden ten opzichte van het communistische regime in Polen wordt zwakker. Tenslotte zal dit geluid mogelijk geheel gaan verstommen. Het aantal van degenen die zich naar de wensen van de Poolse autoriteiten willen schikken neemt toe.

Vermelding verdient vervolgens dat de heer MY grote aandacht besteedt aan de Zuid-Limburgse afdeling van de op Warschau georiënteerde emigranten-vereniging "ZWIAZEK POLAKOW W HOLANDII" (ZPH).

Zo getroost hij zich bijzondere inspanning om het 50-jarig bestaan van deze vereniging in november 1973 met veel vertoon te vieren. De eerder genoemde secretaris-generaal van "POLONIA", vice-minister ADI, zal speciaal voor de festiviteiten overkomen. Aan diverse leden van de ZPH zullen onderscheidingen worden uitgereikt, e.d. Dat deze bijzondere belangstelling van Poolse zijde voor het emi-

granten-leven in Zuid-Limburg verband houdt met de aanwezigheid in dat gebied van het NATO-(AFCENT-)hoofdkwartier mag aannemelijk worden geacht.

Tenslotte moge de aandacht nog worden gevestigd op het feit, dat de Poolse autoriteiten langs de geschetste weg accés dreigen te krijgen tot de zogenaamde "tweede generatie", d.w.z. tot in Nederland geboren kinderen uit een huwelijk van Poolse immigranten of van een Poolse immigrant(e) met iemand van Nederlandse nationaliteit. Deze kinderen groeien op als alle Nederlandse kinderen, ontvangen dezelfde opleiding en hebben veelal entree tot dezelfde functies. Vaak krijgen zij echter een ideële band met het oude vaderland van (een van) hun ouders mee. Hiervan maken de Poolse autoriteiten dankbaar gebruik. Speciaal voor deze groep worden jaarlijks in Polen zomervakantiekampen, dansfestivals e.d. georganiseerd tegen aantrekkelijke prijzen.

Mocht de opzet slagen, dan zullen de Poolse autoriteiten op den duur niet alleen een stevige greep krijgen op praktisch alle Poolse emigranten-organisaties h.t.l., doch ook op jongeren uit de categorie "tweede generatie".

Er kan geen twijfel over bestaan dat de Poolse inlichtingendiensten de kansen, die hen hierdoor worden geboden, zullen benutten om in Nederland bruikbare medewerkers te werven.

Nationale manifestatie van de CPN

Na een intensieve voorbereiding van enkele maanden is door de CPN op 20 oktober jl. te Amsterdam een "Nationale Manifestatie" gehouden. Het programma van de manifestatie, die in de plaats was gekomen van het traditionele, meer kermisachtige "Waarheid-festival", omvatte drie onderdelen. Het eerste bestond uit het optreden van een groot aantal artiesten op verscheidene podiums van de gehuurde hal in de RAI. Tijdens dit optreden was er voor de bezoekers gelegenheid informatie-materiaal van verschillende organisaties aan te schaffen in speciaal daarvoor ingerichte stands.

Na het optreden van de artiesten vond, onder voorzitterschap van het ere-lid van het partijbestuur, de heer S. de GROOT, een politieke meeting plaats. In zijn openingsrede verduidelijkte de heer De GROOT het doel van de manifestatie: het stimuleren van de werkers in de strijd, zodat duidelijke resultaten bereikt konden worden. Zijn toespraak stond verder grotendeels in het teken van de strijd in het Midden-Oosten, die hij brandmerkte als een door de imperialisten aangestookt (olie-)conflict. In naam van de aanwezigen eiste hij de onmiddellijke stopzetting van het nutteloze bloedvergieten.

Hoofdredenaar op de politieke meeting was de heer M. BAKKER, voorzitter van de Tweede Kamerfractie van de CPN. Hij belichtte in zijn ongeveer één uur durende toespraak de partijstandpunten ten aanzien van lonen en prijzen, de defensie-uitgaven en het kiesstelsel.

Na de toespraak van de heer BAKKER trokken de ongeveer 5000 aanwezigen in een demonstratieve optocht door Amsterdam. De optocht werd op het Beursplein door de heer M.J. HA, politiek secretaris van het Amsterdamse CPN-district, met een korte toespraak ontbonden.

Het aantal deelnemers aan de manifestatie was voor de partijleiding ongetwijfeld een tegenvaller. Nog bij het aanmelden van de demonstratie werd aangegeven dat ongeveer 12.000 mensen aan de optocht zouden deelnemen. Vermoedelijk is het aantal van 12.000 afgeleid uit het aantal verkochte kaarten (à f 1,50 per stuk). De reiskosten naar Amsterdam zullen echter voor veel CPN-leden een onoverkomelijk bezwaar voor deelname zijn geweest. Daarnaast was er, ook de partijleiding had dat geconstateerd, met name in de afgelegen districten betrekkelijk weinig animo om aan de manifestatie deel te nemen. Tot kort voor de manifestatie werd in

partijkringen nog zelfs de vrees uitgesproken dat het geheel zowel politiek als financieel min of meer een fiasco dreigde te worden. Het volledig inzetten van de partij-organisatie, vooral aan het einde van de voorbereidingscampagne, heeft dat in elk geval kunnen voorkomen.

*
*
*

Verkiezingen in Zaanstad

De uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen in de gemeente Zaanstad zijn, wat de CPN betreft, ongeveer overeenkomstig de verwachtingen geweest. De partij behaalde in totaal 18,7% van de stemmen, hetgeen in vergelijking met de Tweede Kamer-verkiezingen in 1972 een winst betekende van 1,2%. Door dit resultaat zullen acht leden van de CPN hun intrede doen in de raad van de nieuw gevormde gemeente.

In een commentaar in het dagblad "De Waarheid" wordt de winst van de CPN én van de PvdA beschouwd "als een aanwijzing dat de werkende bevolking een ontwikkeling naar links wenst en dat de kiezers de eenheid van socialisten en communisten niet willen zien gedwarsboomd".

In vergelijking met de gemeenteraadsverkiezingen in 1970 is de CPN in alle, thans tot Zaanstad behorende plaatsen in stemmenpercentage achteruitgegaan. De achteruitgang is, zoals blijkt uit onderstaand overzicht, min of meer spectaculair te noemen in Assendelft, Koog a.d. Zaan en Krommenie. De teruggang in Assendelft en Westzaan t.o.v. de Tweede Kamerverkiezingen in 1972 kan wellicht geweten worden aan de volstrekt onverkiesbare plaats welke de kandidaten uit die plaatsen op de CPN-lijst innamen.

	<u>GR'73</u>	<u>TK'72</u>	<u>GR'70</u>
Assendelft	13,9 %	14,8 %	18,7 %
Koog a.d.Zaan	24,2 -	21,7 -	33,1 -
Krommenie	18,9 -	16,6 -	23,4 -
Westzaan	15,6 -	17,1 -	17,0 -
Wormerveer	20,9 -	17,8 -	21,3 -
Zaandam	18,7 -	17,8 -	20,1 -
Zaandijk	16,1 -	15,9 -	17,0 -

Volgens het commentaar in het dagblad "De Waarheid" is uit het opkomstpercentage van de kiezers (ongeveer 70%) weer gebleken, dat "de reactie alles in het werk stelt om onverschilligheid te wekken, teneinde progressieve ontwikkelingen zoveel mogelijk af te remmen door ondemocratische manipulaties". De geforceerde samenvoeging van de zeven Zaangemeenten heeft dit, aldus het commentaar, klaarblijkelijk in de hand gewerkt. "Daardoor is het vergelijken van deze uitslag met die van de gemeenteraadsverkiezingen in 1970 niet goed mogelijk". In dit licht bezien is, volgens het commentaar, de vooruitgang van de CPN (in vergelijking met de Tweede Kamer-verkiezingen) nog sprekender en veel betekender.

De oprichting van een pro-Russische jongerenorganisatie.

Begin oktober heeft een aantal jongere leden van de vereniging "Nederland-USSR", dat al eerder - o.m. ter gelegenheid van het Tiende Wereldjeugdfestival in Oost-Berlijn - de aandacht op zich had gevestigd, zich aaneengesloten in het Jongeren Kontakt voor Internationale Uitwisseling - JKU. De officiële oprichtingsvergadering, die door een dertigtal personen werd bijgewoond, hield zich voornamelijk bezig met de oprichtingsstukken en met de verkiezing van een bestuur.

De gedachte om een jongerenvereniging op te richten is waarschijnlijk opgekomen bij de leiding van de vereniging "Nederland-USSR", waar men zich in het begin van dit jaar zorgen begon te maken over de toenemende vergrijzing van het ledenbestand en met name ook van het bestuur. In het Tiende Wereldjeugdfestival zag men een gunstige gelegenheid om een aantal jonge leden van de vereniging meer daadwerkelijk met de doeleinden van de vereniging te confronteren en rijp te maken voor het vervullen van kaderfuncties in de vereniging. Een van de medewerksters van de vereniging, mejuffrouw E. PO, nam de taak op zich om uit het ledenbestand een aantal jongeren te selecteren. Haar bemoeienissen leidden tot een sterke vertegenwoordiging van het JKU in de Nederlandse delegatie naar het Wereldjeugdfestival (ruim twintig JKU'ers op in totaal ruim honderd deelnemers).

Dat de officiële oprichting van het JKU na het festival nog twee maanden op zich liet wachten, moet worden toegeschreven aan moeilijkheden die zich gingen voordoen tussen enkele vooraanstaande JKU'ers en de leiding van de vereniging "Nederland-USSR", die beducht was voor een te onafhankelijke opstelling van het JKU ten opzichte van de vereniging. Zo had met name mejuffrouw PO plannen ontwikkeld om te komen tot een jongerenvereniging, die zich op een breder terrein zou bewegen dan de vereniging "Nederland-USSR". Wellicht moet hieraan worden toegeschreven, dat mejuffrouw PO in het JKU-bestuur niet die plaats heeft gekregen, die men op grond van haar verdiensten bij de voorbereidende werkzaamheden verwacht zou hebben.

Blijkens de ontwerp-beginselverklaring, die door de vergadering in grote lijnen werd geaccepteerd, stelt het JKU zich ten doel "het bevorderen van contacten en uitwisseling op allerlei gebied tussen buitenlandse

en Nederlandse jongeren in het belang van vrede, democratie en "sociale vooruitgang". Het zal zich laten leiden "door principes van internationale solidariteit tegen onderdrukking en uitbuiting, van vriendschap en samenwerking tussen de volkeren, vreedzame coëxistentie van staten met tegengestelde maatschappelijke stelsels en van het zelfbeschikkingsrecht van de volken". Het JKU zal zijn activiteiten voornamelijk richten op de socialistische landen "omdat de binnen- en buitenlandse politiek van deze landen, en daarvan vooral de eerste en grootste, de Sowjet-Unie, een vooraanstaande rol spelen bij de bevordering van bovengenoemde principes en van een ontwikkeling in vooruitstrevende zin van de wereldsituatie". Voorts is het JKU de opvatting toegedaan, dat de Nederlandse jeugd omtrent de socialistische staten "in zeer onvoldoende mate objectief wordt voorgelicht". Het JKU streeft naar "een zo breed mogelijke samenwerking met die binnen- en buitenlandse organisaties, die zich geheel of gedeeltelijk op hetzelfde terrein bewegen als het JKU". Men kan van het JKU lid zijn tot zijn zesendertigste jaar. Het lidmaatschap kost f 12,- per jaar.

Tijdens de oprichtingsvergadering werd een bestuur samengesteld bestaande uit dertien leden. De belangrijkste functies worden vervuld door de heren D.LA' (voorzitter), W.van GA (vice-voorzitter), mevrouw B.van NE' (secretaresse) en de heer J.SL (tweede secretaris). Zij vormen tevens het dagelijks bestuur van de vereniging. Voor het komende jaar staan al een zestal reizen naar de Sowjet-Unie op het programma, waaraan door 300 jongeren zal kunnen worden deelgenomen.

In de officiële oprichtingsstukken van het JKU komt geen speciale band met de vereniging "Nederland-USSR" tot uitdrukking. Er wordt slechts in het algemeen gesteld dat het JKU wil samenwerken met organisaties die zich op hetzelfde terrein bewegen en daaronder vallen vanzelfsprekend zowel de vereniging "Nederland-USSR" als de Vereniging voor Culturele Uitwisseling. Van de VCU waren vertegenwoordigers bij de oprichtingsvergadering aanwezig. De vereniging "Nederland-USSR" had, hoewel uitgenodigd, verstek laten gaan. Een en ander doet vermoeden, dat het conflict tussen enkele JKU'ers en de leiding van de vereniging "Nederland-USSR" nog niet volledig is opgelost en dat men een uitbarsting van het conflict tijdens de oprichtingsvergadering op deze wijze heeft willen voorkomen.

De functieverdeling in het bestuur en de omstandigheid dat het ontplooiën van activiteiten zonder (ook financiële) medewerking van de vereniging "Nederland-USSR" nauwelijks te realiseren zal zijn, wettigen de verwachting dat het JKU zich zal ontwikkelen tot een organisatie die in alle opzichten tegemoet komt aan de eisen die de leiding van de vereniging "Nederland-USSR" aan haar jongerenvereniging stelt.

*

**

Ledenvergadering KEN/ml

Op 15 en 16 september organiseerde de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland - marxistisch-leninistisch (KEN/ml) een algemene ledenvergadering, die op basis van een verslag van het Centraal Comité de voorde-
ringen en de belemmeringen in de partijopbouw analyseerde.

Als positieve punten kwamen in het verslag naar voren: de versterking van de leidende rol van de KEN/ml in de bedrijven; de leidende rol van de KEN/ml in de anti-imperialistische strijd en het verhevelen van de ideologische strijd op landelijk niveau, waarbij met name de Bond van Nederlandse Marxisten-Leninisten en de Kommunistenbond Proletarisch Links betrokken zijn. Een negatieve beoordeling in het verslag was weggelegd voor de strategie van de bedrijfswerkleiding ten aanzien van de CAO-onderhandelingen; voor het verwaarlozen van enige mogelijkheden de beweging landelijk verder op te bouwen; voor de vaak nog onplanmatige opzet van verscheidene anti-imperialistische campagnes en voor de onvoldoende doorgezette "proletarische heropvoeding van de kameraden in de Kommunistische Studentenbond".

De conclusie van het Centraal Comité - en uiteraard ook die van de ledenvergadering - was dat "de aarzelingen in de strijd moeten worden overwonnen, de leiding op alle niveau's moet worden versterkt en de opbouw van de Communistische Partij met revolutionair élan moet worden voortgezet". De ledenvergadering nam, daartoe uitgenodigd door het Centraal Comité, in verband daarmee de volgende besluiten:

1. de bedrijfsgroepen moeten zich omvormen tot cellen, het onderzoekswerk op de bedrijven versterken, een CAO-eisenprogramma opstellen dat de basis kan zijn van een zelfstandige CAO-strijd zonder en tegen de vakbondsleiding, welke strijd wordt geleid door met hulp van de cellen gevormde CAO-strijdcomité's;
2. de landelijke leiding van de KEN/ml vormt een buurtwerkgroep, die als opdracht krijgt om, op basis van planmatig vooronderzoek, een Rotterdamse wijk uit te kiezen en daar de opbouw van de partij ter hand te nemen;
3. in een aantal steden zullen "Rode Tribune Vriendenkringen" worden gevormd. In de vriendenkringen zullen uitsluitend sympathisanten worden opgenomen, die zich bewust op het partijstandpunt stellen en die in de

betreffende plaats een actieve bijdrage willen leveren aan de partijopbouw. Dergelijke vriendenkringen zullen tot standkomen of zijn reeds gevormd in Amsterdam, Utrecht en Nijmegen.

4. de Kommunistische Studentenbond zal nauw betrokken worden bij de vorming van dergelijke vriendenkringen. Tevens zal hij worden ingeschakeld bij het opzetten van campagnes van de KEN/ml en van het Landelijk Vietnam Komitee. Door deze nauwe binding van de KSB aan de proletarische organisatie hoopt de ledenvergadering de "proletarische heropvoeding" van de KSB-leden versneld te kunnen doorvoeren. In de praktijk van de KSB zal e.e.a. vermoedelijk neerkomen op het nog centraler stellen van de arbeidersbelangen in de studentenacties. Deze politiek, de z.g. bondgenotenpolitiek, zal zich met name manifesteren in het centraal stellen van de studie in dienst van het volk ("sosjaalistiese studie") en de strijd voor democratisering van het onderwijs.
5. de ledenvergadering besloot tenslotte tot het doorvoeren van een ideologische strijd binnen de beweging. Daartoe zal een rectificatie-campagne worden georganiseerd, waarin de ideologische strijd gevoerd zal worden op basis van het principe van critiek en zelfcritiek en uiteindelijk zal moeten leiden tot de omvorming van de leden tot proletarische kaders. De rectificatie-campagne is, aldus de ledenvergadering, noodzakelijk geworden om de kameraden te helpen hun kleinburgerlijke achtergronden te overwinnen en de proletarische politiek in alle aspecten van het werk door te kunnen voeren.

Resumerend kan worden geconcludeerd dat de ledenvergadering de ontwikkeling van de KEN/ml van actiegroep tot proletarische partij heeft bevestigd. Kennelijk was de ledenvergadering ook van mening dat de vorming van kaders in het Rotterdamse centrum van de partij voldoende gevorderd is om een verdere opbouw van de organisatie - zowel regionaal als functioneel - volgens een nog uit te werken plan te bewerkstelligen. Tenslotte heeft de vergadering duidelijk het accent gelegd op het proletarisch karakter van de nieuw te vormen partij. Middels de aangekondigde "rectificatie-beweging" zal dat proletarische karakter duidelijker naar buiten moeten komen. Deze rectificatie-beweging lijkt vooral gericht te zijn op de studenten-leden van de KEN/ml, die een "proletarische heropvoeding" zullen krijgen. Niet waarschijnlijk is het dat de studenten-leden van de KEN/ml in het kader van die proletarische heropvoeding de plicht zullen krijgen (tijdelijk) als arbeider te gaan werken.

Hun inschakeling in het werk van de KEN/ml zal zich vermoedelijk beperken tot het redigeren van de bedrijfskrantjes, en het verspreiden van krantjes en pamfletten van de bedrijfscellen. Als zodanig zullen zij, in wat groter aantal, ook ingezet kunnen worden tijdens eventuele activiteiten op sociaal-economisch gebied.

Bond voor Dienstplichtigen

Algemeen

In voorgaande rapportage (o.a. maandoverzicht no.5-73) is al gewezen op een zich wijzigende opstelling van de "witte" BVD. De druk van een aantal afdelingen in het recente verleden op o.a. het Polkom (Politiek Komitee) heeft de discussies versneld omtrent de plaats die de BVD moet innemen in de "linkse beweging" en de houding die aangenomen moet worden tegenover de VVDM.

Deze twee kwesties dienden naar de mening van een aantal BVD-ers (eindelijk eens) concreet beantwoord te worden i.v.m. de doelstellingen van de BVD, te weten:

1. het militair apparaat ongeschikt maken voor haar werkelijke functie nl. die van protector van de belangen van de heersende klasse, en
2. op langere termijn, de vestiging van een klassenloze maatschappij.

Dat de BVD zich op dit moment niet als een concurrerende organisatie tegenover de VVDM opstelt, maar juist haar leden oproept de VVDM te versterken, is het logische gevolg van de stelling (aangenomen door het laatste BVD congres in februari dit jaar) dat "de mate waarin onze ideeën zich kunnen vastzetten in het bewustzijn van de soldaten en de gelegenheid die wij krijgen om onze ideeën naar voren te brengen afhangen van het niveau van de soldatenstrijd en dus ook van haar organisatorische kracht."

Organisatie

Omdat de Bond zich dus feitelijk twee taken stelde - versterking van de VVDM en het aandragen van "socialistische elementen" in de soldatenstrijd - diende de organisatie van de Bond aangepast te worden. Op het jongste BVD-congres werd derhalve besloten een duidelijk onderscheid te maken tussen de "strijdorganisatie" van de BVD en de "organisatie van de ondersteunende taken". Op die wijze konden ook veel concreter de taken van soldaten-leden en burger-leden omschreven worden.

De "strijdorganisatie" (soldaten) analyseert zelfstandig wat er in de kazernes leeft, wat de ontwikkelingen zijn in de krijgsmacht en

maatschappij en vaardigt op basis van deze analyse parolen uit en doet actie-voorstellen (gericht op versterking van de soldatenvakbond VVDM). De "organisatie van de ondersteunende taken" moet duidelijk aangeven op welke wijze en waarom "socialistische elementen" in de soldatenstrijd aangedragen kunnen c.q. moeten worden.

Derhalve wordt hetgeen per afdeling is besproken, landelijk bediscussieerd tijdens de zogenaamde Landelijk Soldaten Vergadering (LSV). Aan de hand van het besprokene tijdens deze LSV worden voorstellen gedaan aan het Polkom dat de voorstellen aanvaardt (of verwerpt) en richtlijnen uitvaardigt. De rol van het Polkom is in deze echter niet zo groot als voorheen. Terecht wordt in Kaderblad 17 (okt. '73), terugziende op de afgelopen 8 maanden, geconstateerd dat de LSV "meer dan vroeger de plaats is geweest waar een stuk beleid tot stand kwam".

De commissies "scholing", "agitatie", "propaganda" en "studie en onderzoek" (de zogenaamde ondersteunende taken) worden gecontroleerd door het Polkom. De administratie van de BVD ligt in handen van het Algemeen Secretariaat (AS). Buiten de genoemde vier commissies en het AS mogen burgerleden geen activiteiten ontplooiën.

BVD en andere groeperingen

Uitgaande van de gedachtengang dat de BVD zich moet opstellen als een "socialistische" soldaten-organisatie, m.a.w. de soldatenstrijd ziet als een onderdeel van de strijd van het internationaal proletariaat, behoort het o.a. tot haar taak aan te geven wat het verband is tussen leger en maatschappij. Daarom hebben discussies in de BVD zich de laatste tijd vooral ook toegespitst op begrippen als "staat" en "kapitalisme".

"Een overweging daarbij was ook dat we misschien op basis van een BVD-standpunt over de staat tot een vergelijking zouden kunnen komen met de standpunten daarover van andere linkse organisaties en zodoende tot een verduidelijking van onze plaats in de linkse beweging". (Kaderblad 17).

Wel werd er binnen de BVD op gewezen dat het niet voldoende is een pasklaar antwoord te geven op de vraag: wat wil de BVD. Het is noodzakelijk dat de Bond aangeeft wat, in concrete situaties, het verband is tussen leger en maatschappij. Bovendien zou de BVD ook bij strijdpunten buiten het leger een standpunt in moeten nemen.

Daarom werd er in het Polkom, aldus Kaderblad 17, "veel aandacht

besteed aan literatuur over onderwerpen als: verschillende functies van de staat, de linkse regering, legerontwikkelingen, discipline, de linkse beweging, ontwikkelingen naar een sterke staat (buitenland, terreurbrigade), dienstplichthervorming, de inzichten van MARX, ENGELS (Militär Frage) en LENIN (Staat en Revolutie)".

23 mei 1970.

In oktober 1973 is er in de Bond dus niets meer te herkennen van de "Bond voor Dienstweigeraars", die op 26 juli 1967 in Kamp Vledder werd opgericht ter behartiging van de belangen der dienstweigeraars.

Al in mei 1969 werd tijdens het congres van de Bond, in aansluiting op een campagne van het Duitse "Verband der Kriegsdienstverweiger", een motie aangenomen waarin dienstweigering werd aanvaard als middel in de buitenparlementaire oppositie, en waaruit de bereidheid bleek op basis van dit gegeven samen te werken met gelijkgestemden.

In datzelfde jaar vond het anti-NAVO-congres plaats (november), waarvan met name de follow-up belangrijk is geweest in verband met de verdere ontwikkeling van de BVD die, als een van de deelnemende organisaties, nauw betrokken was bij de activiteiten van de sectie "Actie tegen het Leger", ingesteld door het congres. Binnen deze sectie werd uitvoerig ingegaan op de verschillende aspecten en de zin van zogenaamde "protestdienst" als nieuw middel van verzet tegen het leger. Men kwam o.a. tot de conclusie dat, wilde "protestdienst" zinvol en succesvol zijn, uit "burgers" geformeerde groepen buiten de kazernes morele en daadwerkelijke steun dienden te verlenen aan de protestdieners, de "soldaten", binnen de kazernes. Het instituut "ondersteuningsgroep" werd geboren. Na het derde congres van de Bond op 23 mei 1970 bleek dat de vakbond van dienstweigeraars was uitgegroeid tot een revolutionaire organisatie, die streefde (en streeft) naar verwezenlijking van een maatschappij overeenkomend met de ideeën van MARX en LENIN, door het bedrijven van buitenparlementaire oppositie. Het leger diende ongeschikt te worden gemaakt voor zijn functie van protector van de kapitalistische belangen. Als uiterlijk blijk van deze gewijzigde stellingname werd besloten de naam van de Bond te wijzigen in "Bond voor Dienstplichtigen".

Niet meer als een belangen-behartigingsgroepering dus, maar als een zich revolutionair noemende organisatie voelde en voelt de BVD zich betrokken bij de ontwikkelingen in en buiten de krijgsmacht.

"Ligue Communiste" (LC) en "Plan PEIJNENBURG"

Toetsstenen voor de boven aangeduide koerswijziging zijn de kwesties "LC" (verbod van de Franse trotskistische Ligue Communiste) en "Plan PEIJNENBURG".

Wat betreft de deelname aan de agitatie tegen de dienstplichthervormingen, noemt de BVD als eigen grote verdienste dat zij er o.a. op heeft gewezen "dat dit geen neutrale" ontwikkelingen zijn: "de hervormingen vinden zo plaats dat ze de sociale tegenstellingen kunnen neutraliseren, dat ze de rust en orde kunnen garanderen, en dat ze uiteindelijk een effectieve inzetbaarheid tegen de bevolking waarborgen..... Onder het mom van 'objectieve' ontwikkelingen zien we een 'doelmatig' belemmeren van andere ontwikkelingen: die naar een andere maatschappijstructuur".

Zelf noemt de Bond haar inbreng een stapje vooruit "in het verklaren van het leger in de maatschappij, de betekenis van de dienstplicht en -verplichtingen, de samenhang tussen verschillende gebeurtenissen in binnen en buitenland, de versterking van de staat, en waarom een socialistische organisatie de kwestie moet aangrijpen".

De Bond voegt zich bij andere protesterende organisaties om de legerhervormingen in een algemeen kader te plaatsen.

Wel blijft de Bond zich op het standpunt stellen dat samenwerking met andere groeperingen niet mag geschieden op basis van een "platvorm". Met name de LSV heeft dit bepaald (en dus haar belangrijke positie binnen de BVD bevestigd). Daarom werd indertijd, tijdens het dreigende verbod van de KPD in Duitsland, ook afgezien van een samenwerking met de KEN, omdat deze organisatie onmiddellijke en onvoorwaardelijke ondertekening van háár platvorm als voorwaarde stelde.

De trotskisten in Nederland, die nu de repressie van de trotskistische "LC" in Frankrijk aan de kaak stellen, zijn er (misschien daarom) toe over gegaan andere organisaties "uit te nodigen" voor een vergadering, teneinde over een gemeenschappelijk optreden te praten en de "mogelijkheid" tot samenwerking te onderzoeken.

Niet zozeer het uitgeven van een gemeenschappelijke verklaring inzake de ontbinding van LC ziet de BVD als een winstpunt, als wel het feit dat, ofschoon "tijdens deze vergaderingen de ideologische strijd tussen de verschillende stromingen hoogtij vierde", discussie mogelijk bleek en zelfs op papier standpunten uiteen werden gezet. De Bond noemt

dit een gunstige ontwikkeling. "Niet alleen voor het klimaat waarin discussies in het algemeen plaatsvinden en voor de kracht van revolutionair links, maar ook voor de leden van eigen organisaties, in ieder geval de BVD. Deze ontwikkeling te stimuleren beschouwt de BVD als een belangrijke zaak" (Kaderblad 17).

De hoorzitting, die op 28 september j.l. de verschillende organisaties de mogelijkheid bood voor de vaste kamercommissie voor Defensie nog eens hun visie ten aanzien van het "Plan PEIJNENBURG" toe te lichten en te eisen dat het gehele Plan als niet geschreven werd beschouwd, benadrukte deze stellingname van de BVD.

De groeperingen die aan deze hoorzitting deelnamen, kunnen in drie categorieën worden ondergebracht, te weten:

1. Zij die de belangen van studerende primair stelden.
2. Zij die het Plan PEIJNENBURG beschouwden als de zoveelste aanval op de rechtspositie van werkende jongeren.
3. Zij die van deze gelegenheid gebruik maakten om de voorstellen van de commissie PEIJNENBURG in breder verband te plaatsen en te ageren tegen het kapitalistisch systeem en de NAVO.

De BVD en het Socialistisch Onderwijs Front (beide groeperingen zijn tot zeer nauwe samenwerking gekomen) behoorden tot de laatste categorie.

De Bond wees erop dat het Plan PEIJNENBURG niet losgezien kon worden van datgene wat al eerder door de commissie RIJCKEVORSEL naar voren was gebracht, i.c. de vorming van een vergroot vrijwilligersleger, dat, aldus Ben DA tijdens de hearing, nog meer, zoals in iedere klassemaatschappij, een machtsinstrument zou worden in handen van de heersende klasse. Om een mogelijke confrontatie met de krijgsmacht te voorkomen (Ben DA verwees o.a. naar Chili), hetgeen zelfs zou kunnen leiden tot een burgeroorlog, achtte hij het noodzakelijk dat contrôle uitgeoefend zou moeten worden op de krijgsmacht door de onderdrukte klasse, geconcretiseerd bijvoorbeeld door de aanwezigheid van een soldatenvakbond (VVDM). Daarom behoort ook iedereen, aldus de BVD-er, "die het bestaan van de VVDM aantast c.q. de plannen van de commissie PEIJNENBURG onderschrijft tot de anti-democraten en/of de handlangers van het kapitaal".

Conclusie

Uit vorenstaande blijkt dat de BVD niet slechts gezien kan worden als een radicale vleugel binnen de VVDM. Zij begeeft zich op een breder actieterrein. Met name de samenwerking met de trotskisten wijst erop dat de BVD de tijd acht aangebroken dat aangetoond moet worden dat óók de BVD deel uitmaakt van de "Linkse Beweging in Nederland". Wel dient er nog op gewezen te worden dat zij hier min of meer toe gedwongen wordt vanwege het feit dat, waar het specifiek soldatenproblemen betreft, haar de wind uit de zeilen wordt genomen door de VVDM, die er enerzijds in slaagt zich te blijven presenteren als soldaten-vakbond, anderzijds zelf initiatieven neemt waar het gaat om vermaatschappelijking van de krijgsmacht.

*

* *

DÉTENTE EN HET SINO-SOWJET CONFLICT

Dat de détente-politiek van BREZJNEW bij de Chinese leiders weinig genade kan vinden, blijkt vrijwel dagelijks uit verklaringen van officiële Chinese woordvoerders, alsook uit de vele kolommen waarin de Chinese pers deze politiek verdacht maakt. De Sowjet-Unie laat zich niet onbetuigd, en vindt in de Chinese afkeuring van haar détente-politiek een van de overvloedige illustraties van de ideologische ontsporing van het maoïsme en van het reactionaire karakter van de Chinese leiders.

Dit actuele aspect van de slechte relaties tussen de beide landen vindt zijn oorsprong in de meningsverschillen die aan het eind van de jaren vijftig tussen de CP-China en de CPSU ontstonden over CHROESTSJOW's formulering van de Vreedzame Coëxistentie met niet-communistische landen en over de gedeeltelijk daarmee samenhangende veronderstelling van de toenmalige CPSU-leider, dat een "Vreedzame overgang naar het socialisme" in verschillende landen mogelijk zou blijken. (Zie M.O. 1973, no. 7/8).

Evenals echter de Vreedzame Coëxistentie-politiek van CHROESTSJOW onder BREZJNEW is geëvolueerd om tenslotte uit te monden in een vredesoffensief dat onder meer gericht is op het sluiten van verstrekkende overeenkomsten met allerlei Westerse landen, is ook het Chinese standpunt met betrekking tot de relaties met niet-communistische landen - zo niet formeel dan toch in de praktijk - aan veranderende omstandigheden aangepast. Het verschil in de ontwikkeling van de politiek van de beide landen is dat BREZJNEW een bestaande politiek kon uitbouwen, terwijl MAO TSE-TOENG en de zijnen onder het afzwakken van de wereldrevolutionaire pretenties China's isolement doorbraken.

"Self-reliance" contra supermacht

Zowel de Sowjet- als de Chinese interpretatie van de Vreedzame Coëxistentie sluiten nationale bevrijdingsoorlogen en het steunen van bevrijdingsbewegingen niet uit. Met name in Afrika staan China en de Sowjet-Unie in dit opzicht concurrerend tegenover elkaar. Anders dan in de beginjaren van het Sino-Sowjet conflict, toen China nog hoopte de Sowjet-Unie in de wielen te kunnen rijden door waar maar enigszins mogelijk kernen, die tot geweldpleging bereid waren, aan te moedigen en te steunen, is zij thans duidelijk selectief.

In landen waarmee zij op basis van Vreedzame Coëxistentie diplomatieke betrekkingen heeft aangeknoopt, beperkt China haar steun aan revolutionaire bewegingen tot morele en propagandistische bewapening. Zelfs waar zij materiële steun aan bevrijdingsbewegingen verleent, is deze niet overvloedig. Dit laatste is te rijmen met de Chinese theorie van "self-reliance", welke met betrekking tot het maken van revoluties uitgaat van de noodzaak om voornamelijk op eigen kracht te steunen.

"Self-reliance" geldt in een ander verband ook voor de economische opbouw van de landen van de Derde Wereld, en moet de handschoen zijn die de Derde Wereld de supermachten toewerpt. Het is duidelijk dat het van de nood der beperkte middelen, waarmee China de vrienden die zij zoekt kan bijstaan, de deugd van zowel een revolutionaire als een ontwikkelingsfilosofie moet maken.

Het afwijzen van détente ideologisch gerechtvaardigd

Het principiële Chinese verzet tegen de Sowjet-conceptie van Vreedzame Coëxistentie is inmiddels verlegd naar een specifiek verzet tegen de détente-politiek zoals deze door de Sowjet-Unie ten opzichte van de Verenigde Staten (en West-Europa) wordt bedreven. China's bezwaren tegen de huidige politiek van de Sowjet-Unie gaan verder dan die tegen de Vreedzame Coëxistentie-politiek van CHROESTSJOW. Destijds was er volgens de Chinezen sprake van "verraad" van de zaak der revolutie door een "socialistisch" land dat "capituleerde" uit vrees voor een nucleaire oorlog. Maar de Sowjet-Unie is in de ogen van Peking al lang geen "socialistisch" land meer, aangezien er zich onder leiding van de "revisionistische renegaten" een kapitalistische restauratie heeft voltrokken. Zo China nog een verschil ziet tussen de imperialistische Verenigde Staten en de "sociaal-imperialistische" Sowjet-Unie, dan ligt dit in de grotere dreiging die nu voor China en derden van de laatste uitgaat.

Op het tiende congres van de CP-China, dat van 24 t/m 28 augustus j.l. in Peking plaatsvond, werden onder het wakend oog van MAO TSE-TOENG de huidige buitenlandse politiek van China en de stellingen waarop deze is gebaseerd, formeel goedgekeurd. Sprekend voor dit partijforum gaf TSJOE EN-LAI, de voornaamste exponent van deze politiek, een ideologische rechtvaardiging aan China's houding tegenover de Sowjet-Unie. Hij koos uit LENIN's werken de volgende citaten, die hij van toepassing verklaarde op de "sociaal imperialistische" politiek van de Sowjet-Unie:

"Imperialisme is de hoogste fase van kapitalisme"; "imperialisme is de vooravond van de sociale revolutie van het proletariaat", en "een essentieel aspect van imperialisme is de rivaliteit tussen verschillende naar hegemonie strevende grote mogendheden".

Met deze citaten retourneerde TSJOE de beschuldigingen van Sowjet-zijde, op hoog partijniveau onomwonden op 13 juli j.l. door CPSU-ideoloog SOESLOW geuit, dat "de maoïstische leiding heeft gebroken met het marxisme-leninisme, en met de principes van proletarisch internationalisme." Immers, de CPSU heeft van de Sowjet-Unie een imperialistische mogendheid gemaakt en na alles wat LENIN over het imperialisme gezegd heeft, moet het wel duidelijk zijn dat het niet de CP-China, maar de CPSU is, die met het marxisme-leninisme gebroken heeft.

Samenspanning ontmaskerd, Europa gewaarschuwd

Het probleem van onze tijd, aldus TSJOE, is deze rivaliteit tussen de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten, die zich zowel in krachtmetingen als in incidentele samenspanning manifesteert.

De samenspanning wordt valselijk "détente" genoemd, maar is in wezen slechts een fase in de voortdurende, overal ter wereld onrust brengende, strijd om de hegemonie. Ook die zogenaamde détente gaat ten koste van de landen en volkeren die in de onderscheiden invloedssferen van de supermachten moeten worden gebracht of gehouden.

Ten aanzien van het uiteindelijke resultaat van de rivaliteit tussen de supermachten was TSJOE EN-LAI niet pessimistisch gestemd: met het Amerikaanse imperialisme ging het al bergafwaarts, en hoe slechter en hoe vuiler het Sowjet-revisionisme zich gedroeg, des te sneller zou de tijd komen dat het door het volk van de Sowjet-Unie en door de rest van de wereld een plaats zou worden gegeven in het historisch museum. China, Europa, Japan en de Derde Wereld zouden zich niet laten verslinden.

Toch scheen de Chinese premier zich zorgen te maken over het feit dat West-Europa mogelijk de ijdele hoop koestert dat China voor haar de kastanjes uit het vuur zou halen. "Het Westen", aldus TSJOE, "wenst immer de Sowjet-revisionisten een drang naar het Oosten aan te praten, ten einde het gevaar op China af te wentelen, en het zou allemaal prachtig zijn zo lang alles in het Westen rustig is." Maar in het uitroepen van 1973 tot "the year of Europe", en in het bijeenroepen van de Europese

Veiligheids Conferentie zag de premier een indicatie dat het strategische zwaartepunt van de Sowjet-Amerikaanse concurrentie thans in Europa ligt. Met de wat kryptische opmerking dat de "Sowjet-revisionisten thans een schijnbeweging maken in Oostelijke richting, terwijl zij in het Westen aanvallen", scheen TSJOE te impliceren dat China's waarschuwingen tegen de Sowjet détente-politiek in Europa niet (slechts) een Chinees belang dienen, zoals de kortzichtige Europeaan wel eens mocht denken, maar dat zij berusten op een juiste inschatting van Sowjet prioriteiten en intenties, die de Westeuropese landen niet straffeloos naast zich neer kunnen leggen.

In een interview dat de Amerikaanse journalist C.L.SU op 26 oktober j.l. met hem had, ging de Chinese premier in zijn identificatie van China's actuele belangen met die van het Westen zo ver, dat hij zich uitsprak ten gunste van niet alleen een sterk West-Europa, maar uitdrukkelijk zelfs van een sterke NAVO, als tegenwicht tegen het "nu agressieve" Warschau-pact. West-Europa werd op het hart gedrukt zich niet te laten "finlandiseren".

De Sowjets slaan terug

Hoezeer de Sowjetleiders zich ergeren aan de voortdurende, hen kennelijk verontrustende Chinese pogingen om in West-Europa wantrouwen te zaaien tegen de intenties van de Sowjet-Unie, bleek ondermeer uit een artikel dat op 26 augustus j.l. onder de signatuur van "I. ALEKSANDROW" - een gebruikelijke schuilnaam voor de Sowjetleiding - in Prawda verscheen. Het leverde een uitpuittend commentaar op de Chinese buitenlandse politiek, en wees de Chinezen aan als de vijanden bij uitstek van de door de zusterpartijen tijdens de Krimconferentie in juli zo rijkelijk geprezen détente-politiek van de Sowjet-Unie. (In juli j.l. vond op de Krim een bijeenkomst plaats van de partijleiders uit de Sowjet-Unie, de Oosteuropese landen van het Sowjetblok, en Mongolië).

De termen waarin "ALEKSANDROW" de Chinese leiders en hun politiek beschreef, lieten aan duidelijkheid niets te wensen over. De volgende bloemlezing ter illustratie: koppig, anti-Sowjet, reactionair, absurd, subversief, principeloos, hegemonistisch, anti-socialistisch, vijandig, praatziek, schaamteloos, grof, demagogisch, arrogant, cynisch, oorlogszuchtig, gevaarlijk, en psychotisch.

Op 7 augustus was er al een artikel van "ALEKSANDROW" in Prawda verschenen, waarin - onder het voorbehoud dat de "vastberaden strijd tegen de theorie en de praktijk van het maoïsme" onverminderd zou voortduren - de bereidheid van de Sowjet-Unie om de staatsbetrekkingen met China te normaliseren, werd onderstreept.

Ook in het tweede artikel liet "ALEKSANDROW", ondanks alle scheldwoorden, weten dat deze bereidheid bestond. Partijleider BREZJNEW stelde op 15 augustus, dus kort voor het 10e congres van de CP-China, in Alma Ata deze normalisatie van de betrekkingen zelf voor, mits de Chinezen zouden afzien van hun "aan de belangen van de socialistische staten schade berokkenende politiek".

Op 24 september sprak BREZJNEW - nu in Tasjkent - wederom over de Sino-Sowjet verhoudingen, waarbij hij onthulde dat hij aan de vooravond van zijn bezoek aan Washington in juni 1973, het in 1971 gedane aanbod aan China om met de Sowjet-Unie een non-agressie verdrag te sluiten, had herhaald. China zou niet eens hebben gereageerd.

Het lijkt overigens onwaarschijnlijk dat de Sowjet-leiders verwachtten dat China nu op voorstellen tot normalisatie van de staatsbetrekkingen en tot het sluiten van een non-agressie verdrag zou ingaan. Het doen van deze voorstellen behoeft op korte termijn niet meer te hebben beoogd dan het verkrijgen van propagandistische ammunitie voor het wereldcongres van Vredeskrachten dat inmiddels in Moskou heeft plaatsgevonden. Dit door de Wereldvredeeraad, een mantelorganisatie van de CPSU, georganiseerde congres, beoogde de buitenlandse politiek van de Sowjet-Unie - en met name ook het streven naar het tot stand komen van een Aziatisch Veiligheidsverdrag - te ondersteunen.

Excommunicatie overwogen?

Toch duidt de koppeling van deze demonstraties van goede wil aan de uitzonderlijk felle, en nog steeds voortdurende aanvallen op de Chinese leiders op meer dan dat. Er zijn de laatste tijd verschillende indicaties geweest dat de CPSU een topconferentie van communistische partijen bijeen wil roepen. Het is niet uitgesloten te achten dat de CPSU van plan is het er op aan te sturen dat deze conferentie leidt tot een herbevestiging van de ideologische eenheid van de communistische wereldbeweging, waardoor de CP-China automatisch buiten de beweging valt.

Dit zou vanzelfsprekend impliceren dat de Chinese Volksrepubliek niet langer een socialistisch land is. De verklaring van SOESLOW, de artikelen van "ALEKSANDROW", en het feit dat het pas verschenen, nieuwe supplement van de Sowjet-encyclopedie China niet langer een socialistisch land noemt, zouden voortekenen kunnen zijn van een dergelijk Sowjet-initiatief. Vermeldenswaard is in dit verband ook dat Prawda de afgelopen maanden een reeks bijvalsbetuigingen met BREZJNEW's détente-politiek heeft mogen afdrukken. Zij waren afkomstig van communistische partijleiders uit verschillende delen van de wereld. Tenslotte hebben enkele recente uitzendingen van radio Moskou in het Roemeens, waarin het belang van de détente en de betreurenswaardig negatieve houding van de CP-China werden belicht, de aandacht getrokken.

Een hernieuwde poging van de zijde van de CPSU om de CP-China de jure dan wel de facto te excommuniceren zou wel illustreren hoezeer zij door de Chinezen getergd is, en hoe gevaarlijk zij zelfs de min of meer fictieve aanwezigheid van de CP-China in de communistische wereldbeweging acht. Van verschillende partijen (e.g. Roemenië, Noord-Korea, Noord-Vietnam, Italië) zou namelijk tegen een excommunicatie ernstige tegenstand mogen worden verwacht, die niet - of slechts met de op zijn beurt weer spanningen oproepende taktiek van de sterke arm - zal kunnen worden overwonnen.

Roemenië lost een schot voor de boeg

Tegen deze achtergrond is het vermeldenswaard dat Roemenië de laatste tijd nadrukkelijk en zelfs bijna provocerend partij trekt voor China. Illustratief in dit opzicht is een opmerking van de Roemeense president en partijleider CEAUCESCU zelf. Toen journalisten hem tijdens zijn recente reis door Zuid-Amerika vroegen wat hij vond van de bewering dat de Chinezen geen echte marxisten-leninisten meer waren, antwoordde hij met zoveel woorden dat het moeilijk te zeggen was wie er meer marxistisch-leninistisch waren, de Chinezen of degenen die beweerden dat de Chinezen dat niet meer waren. Het marxisme-leninisme, aldus CEAUCESCU, is een concept dat van land tot land verschillend wordt toegepast omdat elk land zijn eigen nationale bijzonderheden heeft. Elk volk dat zich door dit concept laat leiden zal daaraan dus in de praktijk een eigen vorm geven.

Duidelijker en misprijzender dan CEAUDESCU hier deed kan Moskou's opstelling tegenover China nauwelijks afgewezen worden. Het is wat Roemenië betreft intussen niet bij deze ene standpuntbepaling gebleven. Begin september reisde een zware Roemeense partijdelegatie naar China om daar van de hartelijke Roemeens-Chinese vriendschap te getuigen. De delegatie deed dit samen met TSJOE EN-LAI, de grote waarschuwer tegen de kwade bedoelingen die Moskou volgens Peking met Europa voorheeft.

Scherp scheidden zich ook de wegen tussen Roemenië en de Sowjet-Unie c.s. naar aanleiding van het kortgeleden gehouden en reeds vermelde Chinese partijcongres. De Sowjet-Unie onthield zich met haar getrouwen ijzig van iets dat zelfs maar in formele zin op de gebruikelijke begroetingsboodschap leek. Roemenië echter stuurde een gelukstelegram, waarin met nadruk werd onderstreept dat de Roemeense CP en het hele Roemeense volk "met gevoelens van internationalistische solidariteit" toezagen bij "de grote overwinningen van het Chinese broedervolk o.l.v. de Chinese CP op alle gebieden van de socialistische opbouw". De Roemeense afzenders loofden tevens de "belangrijke bijdrage" van China aan de strijd tegen "imperialisme, kolonialisme en neo-kolonialisme en voor de overwinning van het socialisme in de wereld". Het telegram besloot met MAO, de Chinese CP en heel China "steeds nieuwe overwinningen" toe te wensen bij de opbouw van het socialisme.

Mochten de Sowjetleiders inderdaad van plan zijn om door een internationale communistische conferentie China als niet langer marxistisch-leninistisch te laten veroordelen, dan hebben zij van Roemeense kant, d.w.z. vanuit hun meest directe invloedssfeer (WP en COMECON) niets minder dan een schot voor de boeg gekregen.

*

* *

BIJLAGE

VOORNAAMSTE IN NEDERLAND OPPERICHTE ORGANISATIES VOOR (EX)-POLEN.

1. ZKPT (ZJEDNPCZENIE KATOLICKO POLSKICH TOWARZYSTWI = R.K. bond van Poolse verenigingen). Deze bond werd opgericht tussen de beide wereldoorlogen. Tijdens W.O. II werden de activiteiten door de bezetter verboden.

Doelstelling: het behartigen van de culturele en maatschappelijke belangen van de leden, waarbij men zich verre houdt van politieke activiteiten. Het feit dat het Katholicisme in Polen niet geheel in vrijheid beleden mag worden, vormt voor de ZKPT mede aanleiding iedere vorm van samenwerking met het communisme af te wijzen.

Omtrent het juiste ledental staan geen recente gegevens ter beschikking.

2. PTK (POLSKIE TOWARZYSTWO KATOLICKIE = Poolse Katholieke Vereniging).

De PTK werd opgericht in 1948 door een Bredase vereniging van naar Nederland geëmigreerde Poolse ex-militairen en Polen afkomstig uit Duitse kampen voor ontheemden.

Doelstelling: behartiging van de godsdienstige, zedelijke, culturele, sociaal-economische en financiële belangen van de leden.

Als lid kunnen toetreden zij, die van Poolse afkomst zijn, R.K. en in Nederland woonachtig.

De vereniging onthoudt zich van iedere vorm van politieke activiteit, stelt zich echter op als tegenstander van het huidige Warschau regime.

3. SPK (STOWARZYSZENIE POLSKICH KOMBATANTOW = Vereniging van Poolse oudstrijders).

Opgericht in 1945 op instigatie van de generaal en opperbevelhebber van de Poolse strijdkrachten buiten Polen, AN . Het hoofdkwartier werd in Londen gevestigd, duizenden leden werden geworven in niet minder

dan 24 landen.

In 1951 werd de SPK-Nederland opgericht. Als lid kunnen slechts toetreden Poolse ex-militairen, die na hun strijd in geallieerd verband tegen Duitsland weigerden naar Polen terug te keren in verband met het aldaar bestaande communistische regime.

Doelstelling: Het actief deelnemen aan de bevrijding van Polen door strijd aan te binden tegen de invloed van communistische leerstellingen in het algemeen en tegen de door het Poolse regime te Warschau opgerichte institutie in het bijzonder.

- Voorts wordt hulp verleend bij naturalisatieverzoeken van de leden en bij het vinden van passende arbeid.

4. PSL (POLSKIE STRONNICTWO LUDOWE = Poolse Boerenpartij).

Opgericht in 1947 in Engeland, oorspronkelijk bestaande uit buiten Polen wonende leden van de Poolse Boerenpartij. Eerst in 1953 verscheen de PSL in Nederland ten tonele.

Doelstelling: De PSL, die te beschouwen is als een politieke partij op sociaal-democratische grondslag, is zowel gekant tegen de Poolse regering in ballingschap te Londen als tegen het regime in Polen. Zij beoogt bij een herstel van het vrije Polen daarin voor een ieder grotere sociale rechtvaardigheid. Voorts streeft zij ernaar te voorzien in de culturele en maatschappelijke belangen van haar leden.

Als lid kunnen toetreden, zij die in Nederland wonen, van Poolse afkomst zijn en een onberispelijk gedrag in het verleden hadden.

5. ZPH (ZWIAZEK POLAKOW W HOI ANDII = Bond van Polen in Nederland).

Opgericht op 17-3-1929, inactief tijdens de bezettingsjaren.

Doelstelling: Het uitbreiden en ondersteunen van acties onder leden van de Poolse kolonie in Nederland, die beogen alle nationale facetten van het Polen van vandaag te verheerlijken. Als lid kan worden toegelaten iedere katholieke Pool. De ZPH moet worden beschouwd als een niet-politieke organisatie die, in tegenstelling tot de eerder behandelde organisaties, wel met het huidige regime in Polen sympathiseert, hetgeen in sterke mate tot uiting komt in haar bindingen met de Poolse diplomatieke missie hier te lande.

Kinderen van ZPH-leden worden in de gelegenheid gesteld onderwijs te volgen op een door de Poolse Ambassade gesubsidieerde school.

De ZPH stuurt regelmatig, op verzoek van de Poolse Ambassade, een officiële delegatie naar Polen ter bijwoning van één of andere plechtigheid of herdenking.

6. ZBOWID (ZWIĄZEK BOJOWNIKÓW O WOLNOŚĆ I DEMOKRACJĘ = Vereniging van strijders voor vrijheid en democratie).

Opgericht in 1949 in Warschau. In Nederland kwam deze vereniging eerst van de grond nadat een officiële delegatie o.l.v. generaal SK in tegenwoordigheid van leden van de Poolse Ambassade in Nederland, op 22-10-1966 een krans legde op het Bredase kerkhof van Poolse gevallen in de Tweede Wereldoorlog.

Op 14-6-1967 werd in Breda een Nederlandse afdeling van de ZBOWID in het leven geroepen.

Doelstelling: Het tot stand brengen van een binding tussen de Poolse "kolonies" en het regime in Warschau en het de Poolse Jeugd bijbrengen van het begrip "Pools-Patriottisme".

De vereniging had oorspronkelijk ex-militairen als leden. Daar echter een veteranen-organisatie per definitie gedoemd is te verdwijnen liet de ZBOWID, die in 1967 180.000 leden telde, eerst oud-strijders van een niet-communistische verzetsbeweging toe binnen haar gelederen waarna de vereniging in maart 1971 350.000 leden telde. Daarnaast probeert men nu ook contacten te leggen met de Jeugd, waarmee dus het karakter van een veteranen-organisatie teniet gedaan wordt.

*

* *